

19 oktober 2016

Miljö- och energidepartementet
Ert diarienummer: M2016/01753/Kl

Yttrande angående ”En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige” (SOU 2016:47)

Mistra har tagit del av Miljömålsberedningens andra delbetänkande om klimatpolitiken, ”En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige” (SOU 2016:47). Liksom i beredningens förra delbetänkande är ambitionerna höga, men det återstår en hel del ytterligare analys och utredningsarbete innan förslagen kan omsättas i konkreta åtgärder. Det faktum att förslagen är förankrade inom alla de politiska partier som har ingått i beredningen är en stor styrka. Det ger en bra grund för den fortsatta vägen framåt.

Mistra tar inte ställning till förslagen som helhet, men har däremot en del synpunkter på enskilda förslag och ställningstaganden enligt nedan.

Kapitel 4

De utgångspunkter som beredningen presenterar för hur arbetet med att nå klimatmålen ska genomföras (avsnitt 4.2), bl.a. kostnadseffektivitet, bibehållande av svensk konkurrenskraft och samordning av styrmedel, är rimliga. Stuprörstänkande och bristande samordning mellan politikområden är dock en fråga som behöver uppmärksammas mer, både nationellt och i förhållande till EU. OECD m.fl. internationella organisationer har arbetat med ”Alignment Policies for a Low-carbon Economy” och pekar på den bristande överensstämmelsen i styrmedel mellan olika politikområden.

Enligt beredningen är en stabilisering av klimatet en förutsättning för att nå FN:s hållbarhetsmål (s. 63 i den tryckta versionen). På ett övergripande plan stämmer detta, men när man kommer till åtgärder och styrmedel går det inte att bortse ifrån att avvägningar ibland måste göras mellan klimatåtgärder och andra miljö- och hållbarhetsmål för att uppnå största möjliga samhällsnytta. För svenska förhållanden gäller detta inte minst i förvaltningen av våra ekosystem och marina resurser.

Kapitel 5

Som beredningen framhåller behövs en flexibilitet. Det rör sig om långa tidsperioder och mycket kan hända. Det finns osäkerheter om hur andra länder kommer att agera, hur EU:s politik kommer att utvecklas och vilka möjligheter ny teknik kan ge. Forskning och utveckling, som Mistra värnar om och som bör ske parallellt med genomförandet av politiken, kan komma att visa på nya handlingsvägar.

Kapitel 6, samverkan

Samverkan mellan det offentliga (staten, regioner, kommuner) och den privata sektorn behövs för att vi under en relativt kort tidsperiod ska klara av göra den stora omställning av samhället som klimatförändringarna kräver. Det handlar bl.a. om stora utbyggnader av och investeringar i infrastruktur. Grundläggande är att det finns en samsyn och ett förtroende mellan politiken, de offentliga institutionerna och den privata sektorn. Utifrån en sådan samsyn kan sedan ansvaret för utveckling, finansiering och, om det gäller viktiga samhällsfunktioner (infrastruktur, transporter mm.), ägarskap och drift/underhåll diskuteras och fördelas.

Med tanke på att vi står inför exceptionellt stora utmaningar krävs allas medverkan och kanske även exceptionella och oortodoxa lösningar. Beredningen tar upp en del problem och dilemman med offentlig-privat samverkan. Det är relevanta invändningar, men väl mycket fokus ligger på finansieringsformerna, särskilt på i vilken utsträckning statligt stöd får ges till privata företag. Samverkan kan vara mycket mer än statligt stöd, och framför allt lägga grunden för ett delat och långsiktigt ansvar. I infrastrukturprojekt finns i dag ofta en uppdelning i vem som projekterar och bygger och vem som får ansvaret för drift och underhåll. Det motverkar ett system- och livscykel tänkande.

Samverkan mellan olika aktörer i samhället ger förutsättningar för stora och långsiktiga projekt. Staten kan minska riskerna i stora samhällsprojekt genom att skapa tydliga och långsiktiga spelregler och innovativa styrmedel. Det blir också lättare att attrahera investerare med en grön profil. Regeringen bör därvidlag överväga möjligheterna att utfärda gröna statsobligationer och att tillsammans med andra nordiska länder utveckla den Nordiska investeringsbanken till en grön investeringsbank.

Samverkan bör även omfatta akademin och forskningsinstituterna. Mistras forskningsprogram är i grunden plattformar där akademien, industrin, den offentliga sektorn och frivilligorganisationer möts för att med hjälp av forskning åstadkomma största möjliga nytta. Vi är övertygade om att detta är en mycket lyckad form för att arbeta med samhällsutmaningar och komplexa problem. Mistra tar senare i höst beslut om ett nytt forskningsprogram om vilka samhällsförändringar som krävs för att leva upp till Parisavtalet. Programmet kommer att inriktas på dels de tekniska och affärsmässiga förutsättningarna och möjligheterna för Sverige att närma sig nollutsläpp av växthusgaser, dels hur samhället och dess institutioner kan och bör hantera den omställning som krävs.

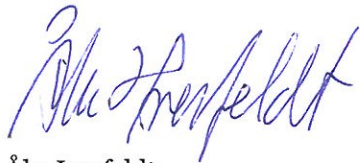
Kapitel 6, bioekonomi och cirkulär ekonomi

Mistra stödjer beredningens förslag om att utveckla bioekonomin i Sverige för att främja nya biobaserade material och bränslen som ersättning till fossilbaserade motsvarigheter. Det är framförallt från skogen stora volymer biomassa kan levereras, men för specifika ändamål kan även jordbruksgrödor och odlade alger vara intressanta att se närmare på. Att utveckla bioekonomin är ett exempel på där samverkan mellan akademien, industrin och politiken behövs. Mistra finansierar forskning om skogsbruk, vattenbruk och bioteknologi, och har för avsikt att starta ett nytt forskningsprogram om bioekonomi och vilka möjligheter det finns att tillvara digitaliseringens landvinningar i den biobaserade industrin.

Mistra stödjer även beredningens bedömningar om resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. En cirkulär ekonomi är viktig både i en övergångsfas och i en helt fossilfri framtid. Den förnybara biomassa som vi knyter så stora förhoppningar till är även den en begränsad resurs. Därtill

kommer många andra naturresurser som finns i begränsad mängd och där brytning och bearbetning ofta har negativa konsekvenser för miljön. Regeringen har tagit flera utredningsinitiativ när det gäller cirkulär ekonomi och delningsekonomi, men det saknas en sammanhållen svensk strategi. Regeringen bör ta fram en sådan strategi, som lämpligen tar sin utgångspunkt i de studier och den forskning som har gjorts på området. Exempelvis har MISTRA några forskningsprogram med anknytning till cirkulär ekonomi, bl.a. MISTRA REES om resurseffektivitet och cirkulära lösningar och MISTRA Future Fashion om hållbart mode.

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning

Åke Iverfeldt

VD

